

Jaarverslag 2017 (o.a. i.v.m. ANBI status)

Doel en organisatie

De Vereniging Markdal duurzaam en vitaal is in maart 2013 opgericht voor ruimtelijk, economisch en maatschappelijk duurzame ontwikkeling van het Markdal. Om zo land en stad te verbinden, een natuurlijk watersysteem met samenhangende biodiversiteit mogelijk te maken, recreatieve natuur- en landschapsbeleving met versterking van het cultuurhistorisch karakter tot stand te brengen en de economische vitaliteit te stimuleren.

Daartoe onderneemt de vereniging een groot aantal activiteiten, waaronder bijeenkomsten voor de leden, thematische werkgroepen om onderwerpen uit te diepen om richting te geven aan haar planvorming en realisatie van initiatieven. In het bijzonder sluit ze overeenkomsten om in eigen verantwoordelijkheid de plannen uit te voeren samen met de bewoners en betrokkenen. Om de plannen uit te kunnen voeren is tegelijk met de oprichting van de vereniging ook een stichting opgericht. Deze stichting heeft een eigen jaarverslag (zie jaarverslag stichting).

Er zijn overeenkomsten tot begin 2019 aangegaan met de besturen van Provincie Noord Brabant, gemeenten Alphen-Chaam en Breda en het waterschap Brabantse Delta, die dit met menskracht en de daarvoor geraamde budgetten ondersteunen. Er zijn intentieverklaringen ondertekend door Natuurmonumenten, Brabants Landschap en Staatsbosbeheer (de TBO's) ter ondersteuning hiervan.

De Vereniging wordt bestuurd door een breed samengesteld algemeen beraad van ca 18 personen als afspiegeling van de streek, met een dagelijks bestuur van vier personen. Het algemeen beraad komt maandelijks bijeen, bepaalt de richting van de ontwikkelingen en toetst de resultaten. Door de complexe ontwikkelingen in 2017 zijn een aantal extra bijeenkomsten voor het Algemeen beraad georganiseerd over werkzaamheden van de stichting en de noodzaak voor organisatorische aanpassingen. Het ledenaantal van de Vereniging Markdal is in 2017 verder gestaag gegroeid van 154 naar 167.

Naast individuele leden zijn ook dorps-, wijk- en buurtverenigingen in het Markdal en diverse natuur-, heem- en milieuverenigingen lid. Zo is er een goed fundament voor breed gedragen ontwikkelingen. De inzet van leden bij de ontwikkelingen voor een duurzaam Markdal is groot en de uren inzet nam in 2016 verder toe van 6400 uur tot 6894,5 onbezoldigde uren. Opnieuw een toename van ca 7 %. Met daarbij een bedrag van € 9.186,80 niet gedeclareerde kosten.

In de geest van de Omgevingswet.

Door het ministerie van Infrastructuur en Milieu werd de Vereniging Markdal duurzaam en vitaal geselecteerd en genomineerd voor de eindronde voor de Eenvoudig Beter Trofee. Deze wordt als

stimulans toegekend aan projecten die al ‘in de geest van de toekomstige Omgevingswet werken’. De toekenning werd bepaald via een publieke en een bestuurlijke stemronde. Op de beslissende dag van 12 april bleek zowel het publiek als de bestuurlijke jury gekozen te hebben voor de activiteiten in het Markdal. Mede omdat dit ‘het werken van binnenuit’ betrof in eigen regie en zeggenschap van bewoners en vereniging en in nauwe samenwerking met de betrokken instanties zoals provincie, gemeenten, waterschap, terrein beherende organisaties (TBO’s) en plaatselijke verenigingen en stichtingen e.a.

Op die dag reikte Minister Schultz de Eenvoudig Beter Trofee in de Fokker Terminal in Den Haag uit aan de Vereniging Markdal. Zij benadrukte dat de “particuliere Vereniging Markdal er in geslaagd was vertrouwen te wekken en zo al in de geest van de nieuwe Omgevingswet met alle betrokkenen in het Markdal werkt”. In de reactie van de vereniging werd een hartelijke dank uitgesproken voor deze erkenning en werd de zorg van de vereniging neergelegd dat in de nieuwe omgevingswet de (onbetaalde) inzet van de leden, bewoners c.q. burger organisaties afzonderlijk in de wet verankerd zou moeten worden en wel zodanig dat hun stem gelijkwaardig kan meeklinken en hun activiteiten gegarandeerd ondersteund kunnen worden.

Voor de Vereniging Markdal was het een aansporing om op de ingeslagen weg door te gaan om tot een duurzame en vitale inrichting, gebruik en beheer van het Markdal te komen. De vereniging krijgt door deze eervolle prijs veel verzoeken om ervaringen te delen. Hier wordt positief en ook selectief mee om gegaan. De Eenvoudig Beter trofee heeft een extra nadruk gelegd op de pilot status van het Markdal initiatief. Volgens de overeenkomst tussen vereniging en provincie is het initiatief een bestuurlijke pilot, een natuurbeleid inhoudelijke pilot en een werkwijze pilot. Door de keuze voor het meerwaardetraject is het ook een pilot op het gebied van “Een sterker Brabant”.

Perspectief voor het Markdal: basis voor de realisatie en concept ontwerpbestemmingsplan Markdal

Vorig jaar (2016) is het Perspectief voor het Markdal tot stand gekomen. Dit “Perspectief voor het Markdal” is de omgevingsvisie voor het Markdal en het gezamenlijke voorstel van gemeenten en vereniging aan Gedeputeerde Staten van Noord Brabant voor de nieuwe duurzame en vitale inrichting van het Markdal. Het omvat ook de definitieve begrenzing inclusief de herbegrenzing van het robuuste en klimaatbestendige Natuur Netwerk Brabant (NNB) en zijn instromende beken. Hierin is ook opgenomen het eerdere ontwikkelde “Perspectief voor Strijbeek” met de individuele ‘meerwaarde’ initiatieven.

In 2017 is dit ‘Perspectief’ in nauwe samenwerking met de streek en met name het waterschap Brabantse Delta in het Voorkeursalternatief (VKA) voor de nieuwe loop van de Mark uitgewerkt.

Om dit uitvoerbaar te maken is gezien het overeengekomen meerwaardetraject een bestemmingsplan nodig. De keuze van vereniging en provincie om een meerwaarde traject te volgen, impliceerde dat het bestemmingsplanmatig vastleggen van natuur en water vooraf aan

de inrichtingshandeling moet gebeuren. Gebruikelijke is deze bestemmingsplanmatige vastlegging achteraf de NNB realisatie te doen.

Een Concept ontwerp bestemmingsplan werd daartoe opgesteld. In juni 2017 werd dit op een publieksavond besproken en vervolgens aangeboden aan de Colleges van B&W van de gemeenten Alphen-Chaam en Breda. Op voorstel van de vereniging is de gebruikelijke consultatie ronde voor betrokken uitvoerende overheidsdiensten verbreed tot een concept fase om alle belanghebbenden en betrokkenen -met name uit de streek- de mogelijkheid te bieden om in de geest van de samenwerking suggesties voor verdere verbeteringen te geven. Deze inspraakronde leverde veel suggesties en reacties op die nu worden verwerkt in het uit te brengen ontwerpbestemmingsplan. Hiervoor ligt het initiatief bij de gemeenten en de provincie, het werk daarvoor wordt uitgevoerd door de stichting in samenwerking met de partners.

Om zekerheid te bieden in deze bestemmingsplan procedure is al werkende weg gekozen voor het toevoegen van een Milieu Effect Rapportage (MER), wat geleid heeft tot een aanvullende opdracht aan Arcadis voor een Landschap Ecologische Systeem Analyse (LESA) ten behoeve van de MER. De ontwerpbestemmingsplannen (voor respectievelijke gemeente Alphen-Chaam en Breda) met de MER met LESA worden in 2018 in procedure gebracht voor verdere vaststelling.

Werkwijze

Voor het beschikbaar krijgen van de benodigde gronden en het uitvoerbaar maken van de overeenkomst met de provincie blijkt het uitgangspunt 'alleen op basis van vrijwilligheid' nog steeds doorslaggevend voor positieve uitkomsten. Het werken 'van binnenuit' schept een gelijk speelveld met gelijke inbreng van bewoners, grondeigenaren, betrokkenen etc. met een gelijktijdig verloop van de processen. Via het 'van binnenuit' werken in de geest van de Omgevingswet wordt leerervaring opgedaan. Een ervaring is dat flexibel werken met zeggenschap en gelijk speelveld nog vaak schuurt met bestaande kaders bij overheden en andere maatschappelijke organisaties. Bij de vereniging en vooral bij het werk van de stichting is waardering voor de bereidheid van deze organisaties om de uitvoering van de overeenkomst tot een succes te maken. Deze waardering is wederzijds ook naar de werkers van vereniging en stichting. Uiteraard is er ook sprake van 'schuren en spanning' bij gezamenlijk het gewenste beleid realiseren en werkbaar maken.

Naast de werkelijke samenwerking en bespoediging van besluitvorming is de overtuiging ontstaan bij bewoners en vereniging dat expliciete facilitering, vastgelegd in de nieuwe omgevingswet, van het "onbetaalde werk" van bewoners en verenigingsleden hun deelname zou kunnen vergemakkelijken.

Bij de gehanteerde werkwijze is het informatie delen en de informatieoverdracht essentieel. Deze vindt op vele manieren plaats, zoals met brainstormsessies, schetssessies, werkgroep besprekingen, ontwerp- en publieksbijeenkomsten met bewoners, ondernemers, tweegesprekken, verenigingen, deskundigen, instanties, etc. Het resultaat zijn visies met

richtingwijzers die een 'levend document' zijn, uitmondend in de Samenhang Brengende Kijk (SBK) voor het Markdal. De vereniging geeft zo basis en richting aan het werk in de stichting: voor grondverwerving, de planvorming, VKA, het uitvoeringsplan, de inbreng bij de A58, de bestemmingsplannen procedure.

De daarvoor noodzakelijke communicatie wordt gecoördineerd in de vereniging door de werkgroep communicatie. In de stichting gebeurt dit door de medewerker communicatie en het partneroverleg communicatie.

Nu de visie ontwikkeling grotendeels zijn beslag gekregen heeft, in het Perspectief voor het Markdal, in het Voorkeursalternatief voor de nieuwe loop van de Mark en het ontwerp concept bestemmingsplan, is ook een andere werkwijze nodig in de vereniging. Zo is er een transitie voor de werkgroepen van de Vereniging Markdal in gang gezet: van grotendeels afgeronde visievorming naar het richting geven aan de uitvoering en het toekomstig beheer. In september 2017 is een start gemaakt met 'vernieuwde werkgroepen en/of samenwerkingsverbanden'. De inzet van de werkgroepen is in dit proces herijkt. De werkgroepen die tot dan toe specifieke thema's onderzochten en daarvoor richtingswijzers ontwikkelde zoals "water en natuur", "landbouw", "landschap en cultuurhistorie", "recreatieve routes en verkeer" schakelden over naar meer verbindende thema's zoals "Collectief beheer, grondpot en gebiedsfinanciering" of "Duurzame land en tuinbouw". Er is hiermee voorzien in een nieuwe werkgroepen opzet met geactualiseerde doelen. Voor de bemensing hebben zich meerdere mensen van binnen en buiten de vereniging zich aangemeld.

Uit de werkgroep "Verkeer en recreatieve infrastructuur" ontwikkelde zich een werkgroep A58 die inspeelt op het actuele thema "verbreding van de A58 en het tegelijk opheffen van de barrière werking van deze weg in het robuuste Natuur Netwerk systeem". Deze werkgroep neemt in het samenwerkingsverband 'Platform van A58 naar Beter' deel in de planvorming van Rijkswaterstaat.

Kruising te verbreden snelweg met Markdal: "van A58 naar Beter".

De te verbeteren en te verbreden A58 is een kans om behalve voor het verkeer ook voor mens en natuur tot verbeteringen te komen in deze het Markdal door midden delende barrière. Daarvoor wordt door de werkgroep van de vereniging via het platform 'van A58 naar beter' met alle betrokkenen, dorpen, buurtschappen, etc. veel overlegd met de RWS organisatie Innova58. Echter voornamelijk zonder concreet resultaat voor de leefomgeving en voor de beekdalkruisingen van de Mark, de Broekloop en de Chaamse Beek. En evenmin voor de passages voor fietsers, voetgangers en de ecologische passages dwars op de naar 2x3 rijstroken te verbreden A58. Knellend blijft het contrast tussen het werken 'van binnenuit' in de geest van Omgevingswet en de strikt vastgelegde procedures van Innova58 als onderdeel van Rijkswaterstaat. Vanuit het Platform zijn en worden zelfstandig diverse studies uitgevoerd om toch te gaan voldoen aan de toenemende capaciteitsbehoefte voor passages dwars op de barrièrewerking van de A58 voor recreatie en dieren, alsmede naar de mogelijkheden van een verdiepte ligging. Beperking van de

overlast naar natuur en naar de bewoners en een verbetering van de leefomgeving staan daarbij voorop. Op initiatief van de vereniging is met steun van gemeenten, waterschap en provincie een Quick Scan uitgevoerd naar een meer geschikte variant ten opzichte van de door InnovA58 gekozen verhoogde ligging van de nieuwe A58 op 3 á 4 mtr t.o.v. het maaiveld.

Ontwikkelingen

Naast de bovengenoemde ontwikkelingen zijn er een aantal andere punten:

- In de loop van het jaar bleken er zich ter hoogte van Ulvenhout-zuid nieuwe kansen te ontstaan voor grondverwerving ten behoeve van NNB en KRW realisatie met ingrijpende ruimtelijke consequenties. Samen met omwonenden en belanghebbenden, met de gemeente Breda en Provincie Noord Brabant werd overlegd en geschetst om allereerst de ruimtelijk mogelijkheden te verkennen en richting te geven.
- De diverse mogelijkheden voor de afrondende realisatie van de NNB ambitie in het Markdal vragen om een nieuwe verlengde overeenkomst met de Provincie na afloop van de huidige 5 jaren termijn. Daarvoor zijn de voorbereidende activiteiten in overleg met de provincie gestart.
- Op kleine schaal zijn al hier en daar toekomstige contouren te onderkennen voor een duurzaam en vitaal Markdal. Zo worden tijdelijke pachtcontracten voor de in beheer verkregen gronden gericht op duurzaamheid uitgegeven, is er een kleine boomgaard met 250 oorspronkelijke fruitboomrassen geplant en is er een succesvol initiatief voor 'groentepluktuin' met aandeelhouders.
- In de agrarische sector zijn voorbeelden van verandering naar extensiveren van een drietal intensieve bedrijven.

Stichting

Op basis van de overeenkomsten met provincie, gemeenten en waterschap geeft de stichting uitvoering aan de realisering van de 100 ha NNB samen met de maatregelen voor de KRW. Alle daartoe noodzakelijke handelingen vinden plaats onder aansturing door de procesmanager M. van Miert. In personele zin is hier op tijdelijke basis ondersteuning voor gekomen. Zie verder het jaarverslag van de Stichting, waarin verslag wordt gedaan over de beschikbaarheid van gronden, de realisatie van KRW en NNB, de concept ontwerpbestemmingsplannen en het Voorkeurs Alternatief (VKA). Het geheel van werkzaamheden wordt steeds complexer.

Om de planvorming te steunen en later de uitvoering bestuurlijk te begeleiden is in 2017 het Stuurteam door het Waterschap en Vereniging in het leven geroepen, bestaande uit twee dagelijks bestuursleden van de vereniging en een bestuurder en een directielid van het waterschap. In het najaar van 2017 werd door het stuurteam de noodzaak onderkent voor een breed bestuurlijk overleg waarin naast de vier genoemde functionarissen ook de gedeputeerde van de provincie en de wethouders van de gemeente Alphen-Chaam en Breda deelnemen. Zowel

de partner overleggen als de bestuurlijke teams bewijzen hun nut om de complex geworden planprocessen en procedures richting en effect te geven.

Tot slot

Net als eerdere jaren kenmerkte 2017 zich, nog meer als de jaren daarvoor, als een uiterst druk en heel intensief jaar voor de actieve leden, bewoners, grondeigenaren en andere betrokkenen. Naast het ambtelijk overleg, de formele zaken en de financiële aspecten is er veel overleg, zijn er bijpraat- en schetssessies, dit alles met gemotiveerde inzet door alle betrokkenen. De visie op het Markdal heeft door alle inzet van ieder steeds meer vorm gekregen. De samenwerking met de Provincie, de gemeenten Alphen-Chaam en Breda en het waterschap Brabantse Delta wordt enerzijds hechter en zal anderzijds helaas formeler kunnen gaan worden nu het initiatief tijdens de nodige wettelijke procedures bij de partner overheden komt te liggen. De ontstane gezamenlijke basis zal in 2018 het fundament moeten zijn voor de verdere ontwikkelingen die we graag in gezamenlijkheid en met kracht zo zullen voortzetten.

Vereniging “ Markdal duurzaam en vitaal”. KvK: nr 57 44 49 78

Het algemeen beraad bestond in 2017 uit:

Gerard van den Boer

Louis Braspenning

Hans van Engen

Toon Goos

Willem-Jan Goossens

Chanan Hornstra

Marian Hulshof

Piet van Iersel

Esther Jansen

Joost de Jong

Ton Kroes

Nellie Raedts

Piet van Riel

Dorine Brinkhof

Wieke Bonthuis vanaf sept 2017

Jettie Rattink

Sjef Langeveld

Joop van Riet

Jan Roovers

Waarin het dagelijks bestuur van vereniging en stichting: Jettie Rattink voorzitter, Sjef Langeveld vicevoorzitter, Joop van Riet secretaris en Jan Roovers penningmeester

aldus getekend :

A handwritten signature in black ink on a white background. The signature consists of a large, stylized capital 'R' followed by the name 'Rattink' in a cursive script.

Voorzitter Jettie Rattink

A handwritten signature in blue ink on a light yellow background. The signature is highly stylized and cursive, appearing to read 'Joop van Riet'.

Secretaris Joop van Riet